

TIJD VOOR KEUZES

Marlies Goldsmits, Arno Korsten, Patrick Jussen, Tonny van de Vondervoort en Peter Geenen.

en een nieuw college is een mooi moment om die keuzes te maken."

Frisse blik van buitenaf

De gemeente heeft drie onafhankelijke externen ingehuurd die vanuit een andere invalshoek naar onze organisatie kijken. Professor Arno Korsten, oud staatssecretaris mevrouw Tonny Vondervoort en accountant Patrick Jussen hebben hun eigen beeld van de stad en komen met nieuwe frisse ideeën. Joost Mommers manage het project. Hij zorgt ervoor dat deze creatieve talenten de ruimte en voldoende informatie krijgen om hun onderzoek te kunnen doen. In de begeleidende werkgroep is een hoofdrol weggelegd voor de programmamanagers die vooral veel informatie moeten aandragen. Zij vergelijken bijvoorbeeld ons huishoudboekje met andere gemeenten op gebied van personeelsinzet, begroting en rekening. Alles met de bedoeling om onze informatie te objectiveren en los te komen van de eigen routine.

Ruimte voor echt belangrijke dingen

Joost: "Menige collega denkt misschien: "Wat gaat er nu weer gebeuren". Maar eigenlijk is dit een heerlijk proces. Het betekent dat er ruimte komt voor de dingen die we echt belangrijk vinden. En die gaan dan ook zeker lukken. Natuurlijk worden er zaken stopgezet of op de lange baan geschoven, omdat ze nu niet belangrijk zijn. Iemand die zich daarin heeft vastgebeten zal zeker moeten slikken. Maar de werkelijkheid kan als gevolg van democratische keuzes veranderen. Dan gaat ook ons dagelijks leven er anders uitzien. We moeten de flexibiliteit en professionaliteit hebben om ons daaraan aan te passen. Op het moment dat er geen opdracht ligt van de raad, hebben we geen taak meer. Dan kun je als ambtenaar ook niet gewoon doorgaan, hoe belangrijk je dat zelf ook vindt. Dat is hobbyisme."

Verlengstuk van de democratie

Peter: "De ambtelijke organisatie is een verlengstuk van de democratie. Als ze vinden dat de raad verstandige keuzes moet maken, dan moet daar hun inzet op gericht zijn, door goed te adviseren. Het gaat hier weliswaar om een ombuigingsoperatie, maar die komt tot stand door een duidelijke focus aan te brengen. We geven niet alleen de keuzes en richtingen aan, maar ook de consequenties daarvan. De raad zal met open ogen en heel overwogen moeten kiezen. Dat levert een aantrekkelijk perspectief op. Zie het maar als nieuwe ronde, nieuwe kansen. Want door de te kiezen, vergroot je de kans op succes."

De gemeentelijke begroting

Tijd voor keuzes:

Als de kaasschaaf niet meer werkt

De gemeentelijke organisatie heeft jarenlange ervaring opgebouwd met bezuinigen. Sinds de herindeling is steeds weer geprobeerd om de tering naar de nering te zetten. Toch blijven we achter de muziek aanlopen. Simpelweg omdat we met onze enorme ambitie alle goede ideeën willen verwezenlijken. En dat kan niet. Het wordt tijd om keuzes te maken. Onder diezelfde naam 'tijd voor keuzes' is een onderzoekscommissie van start gegaan. Peter Geenen en Marlies Goldsmits gaan, geholpen door drie externe 'wijzen' en een interne werkgroep, een aantal scenario's bedenken waaruit de nieuwe raad straks kan kiezen.

Peter Geenen: "We hadden een sluitende meerjarenbegroting 2005-2008. Maar dan komen er ineens landelijke veranderingen zoals bij voorbeeld de Wet Maatschappelijke Ontwikkeling of de Wet Werk en bijstand. Daardoor ziet het er toch weer naar uit dat we de komende jaren geld te kort komen. Dan kun je wel weer met de kaasschaaf erover of hopen op een meevallertje maar dat zet niet echt zoden aan de dijk. Om te voorkomen dat we structureel moeten puzzelen om de financiële zaken rond te breien moeten we dingen schrappen. De komst van een nieuwe raad

Wat jij ook doet, bedenken het einde (Herodotus)

Professor Arno Korsten is een van drie 'wijzen' die bereid zijn gevonden om de gemeente te helpen bij het maken van keuzes. Korsten is hoogleraar bestuurskunde aan de Open Universiteit Nederland. Hij heeft onder andere een handboek geschreven over gemeenten en voor de Provincie het visitatieproces geleid, waarbij alle Limburgse gemeenten zijn doorgelicht.

Een van de eerste indrukken van Arno Korsten was dat Sittard-Geleen veel projecten heeft. Korsten: "Het is een fenomeen dat in meer grote gemeenten speelt: er komen dingen bij, men schaft niets af en prioriteert niet goed. Dus moet eigenlijk alles.

Bovendien bestaat er geen overzicht van alle projecten en activiteiten. Als er dan een krimp is van 0,02 % is iedereen ineens in alle staten. Er is geen reserve, zelfs niet om kleine dingen op te vangen."

Overzicht

Dat er weinig overzicht is, is volgens Korsten niet de eerste zorg van burgers maar wel een vraagstuk voor bestuurders. "Als je geen overzicht hebt, weet je ook niet wat succesvol

is. Daar kun je niet op sturen. Wanneer je goed in de slappe was zit en er weinig keuzedrang is bij de raad is er niets aan de hand. Maar meestal zie je dat er alsmat beleid blijkt dat niet meer financieerbaar is. Dan kun je een aantal dingen doen. Bijvoorbeeld bij elke subsidie een eindtermijn opnemen. Dat is in Nederland geen gangbare praktijk. Liever nemen we evaluatiebepalingen op. Maar als je geen eindtermijn noemt, kom je er ook niet vanaf. Beleid kun je wel maken, maar je moet het ook kunnen afschaffen. Als het volk eraan gewend is en het bevalt goed, is dat vaak heel moeilijk. Maar als je een programma bedenkt, we gaan naar de maan, en je bent er geweest, dan kun je ermee stoppen. Succes bereikt. Met beleid dat stelselmatig niet deugt, moet je sowieso stoppen. Misschien wel vóór de eindtermijn. Tussen stoppen en handhaven zit nog een wereld aan mogelijkheden. Zo kun je bijvoorbeeld in plaats van nieuwe schoenen voor oude schoenen, ook goedkopere schoenen aanschaffen."

Elf Geboden

Professor Korsten heeft een aantal opgaven geformuleerd voor de organisatie in de vorm van elf geboden (met een knipoog naar carnaval):

1. Gij zult kiezen. Politiek bedrijven is kiezen en ambtenaren moeten daarbij helpen.
2. Gij zult bestuurlijk samenwerken ten behoeve van stad en streek.
3. Gij zult leiding geven. Leiderschap bete-

kent niet tegen alles ja zeggen en alles willen doen. Wie alles wil doen, kan niet alles goed doen.

4. Prioriteer. Geef steeds aan wat belangrijk is en wat kan wachten.
5. Gij zult uw koker niet vereren. Werk samen, integraliteit is nodig.
6. Vergader minder en korter.
7. Geef angst minder kans. Niet elke activiteit is een potentiële bananenschil voor een bestuurder. Ambtenaren moeten vertrouwen krijgen.
8. Geef ambtenaren ruimte. Zonder vertrouwen en delegatie kan een bestuur niet functioneren.
9. Doe minder ad hoc.
10. Stop beleid dat niet deugt.
11. Evalueer. Evalueer ook om te leren en aan te passen. Beëindigen is ook een vorm van leren.

Wat is een programmabegroting?

In het verleden had onze organisatie meer dan 100 producten. Daarop was moeilijk te sturen, de raad had veel meer een controlerende rol. Tegenwoordig hebben we een vijftal programma's met 25 programmalijnen. Daaraan zitten budgetten gekoppeld. De programma's geven aan wat we willen met deze stad, wat het mag kosten en wat we daarvoor gaan doen. Met die programmalijnen proberen we de raad in positie te brengen zodat ze veel meer kunnen sturen. Bijvoorbeeld, willen ze inzetten op sociaal beleid of veel meer op binnenstedelijk gebied? Wanneer we constateren dat we in het kader van de wet Werk en Bijstand geld tekort komen, moeten we misschien meer geld investeren in werkgelegenheid dan in het aanleggen van wegen. De oplossing is niet automatisch geld erbij, maar keuzes maken.

Artikeltje Fedor Coenen (volgt)

